

N:o 18.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af vissa delar af förra löjtnantsbostället Brink n:r 1 i Södermanlands län; gifven Stockholms slott den 28 oktober 1910.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att, sedan förra löjtnantsbostället 1 mantal Brink n:r 1 i Stigtomta socken af Södermanlands län blifvit genom ägostyckning deladt i tre, i statsrådsprotokollet omförmälda lotter omfattande, en lott hemmanets utskogsskifte, en lott det så kallade Brinkskiftet och en lott det så kallade Sörkärsskiftet, sistnämnda två lotter må hvar för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande på de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1912.

De till ärendet hörande handlingar och karta skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oskar Nylander.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28
oktober 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greffe HAMILTON,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW,
 VON KRUSENSTIERNA.

Departementschefen, statsrådet Nylander, anförde vidare.

Vid en den 13 juni 1908 å förra löjtnantsbostället 1 mantal Brink n:r 1 i Stigtomta socken af Södermanlands län hällen uppskattning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1911 af berörda egendom, som lämnar 1,050 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning af vissa till egendomen hörande områden. Med anledning häraf har domänstyrelsen i underdånig skrifvelse den 3 juni 1910 underställt ärendet Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen består af tre skiften, hemskitet eller Brinkskiftet, omfattande de å en af förste landtmätaren Herl. Rob. Linder öfver egendomens inägor år 1907 upprättad karta med n:r 1—88 betecknade ägofigurerna med en sammanlagd areal af 45 hektar 95,3 ar, däraf 38 hektar 71,7 ar tomter och åker, 20,8 ar äng, 5 hektar 58,8 ar afrösningsjord samt 1 hektar 44 ar impediment, det så kallade Sörkärrskiftet, omfattande å nämnda karta de med n:r 89—209 betecknade ägofigurerna med en sammanlagd areal af 52 hektar 19 ar, däraf 50 hektar 44 ar tomter och åker, 64,5 ar äng, 24,3 ar afrösningsjord samt 86,2 ar impediment, samt utskogsskitet med en areal af omkring 43 hektar. Egendomen är belägen 4 kilometer från Stigtomta järnvägsstation och 19 kilometer från Nyköping, som är förnämsta afsättningsorten för egendomens landtmannaprodukter. Skogsskitet ligger på ett afstånd af 7 kilometer från hufvudgårdens åbyggnader och 8 kilometer från närmaste kronopark, Sörby kronopark. Inägoskiftena äro belägna på ett inbördes afstånd af omkring 4 kilometer.

Till egendomen, som är taxeringsvärderad till 40,000 kronor, ingår årlig utdelning från allmänning med 40 kronor.

I kronans jordebok för Stigtomta socken finnas upptagna två skattlagda lägenheter under benämning Lilla Sörkärr n:r 1 och Stora Sörkärr n:r 1 med anteckning om båda, att de tillhöra hemmanet Brink n:r 1 och äro på dess ägor belägna. Enligt ofvan omförmälda karta äro båda dessa lägenheter till hela sin areal belägna å det så kallade Sörkärrsskitet. Lägenheternas gränser äro å kartan utmärkta med röda linjer. Genom en af landtmäteristyrelsen verkställd utredning framgår, att de till dessa två lägenheter ursprungligen häfdade ägor vid ett år 1795 fastställt storskifte, som ännu ländertill efterrättelse, sammanlagts med boställets öfriga mark. Lägenheterna borde fördenskull icke vidare betraktas såsom själfständiga fastigheter.

Uppskattningsmännen hafva uttalat, att, då egendomen på grund af läget, med de båda hufvuddelarna åtskilda på ett afstånd af 3—4 kilometer, vore synnerligen svårskött och äfven haft den bortre liggande jorden tidtals utarrenderad åt subarrendator, ett uppdelande af densamma syntes lämpligt, och fördenskull hemställt, att skogsskitet skulle tilläggas Sörby kronopark samt de båda öfriga skiftena försäljas i tre lotter, sålunda att Brinkskiftet med undantag af lägenheten Stenhagen, hvilken omfattar ägofigurerna n:r 67—79 å kartan med en sammanlagd areal af 5 hektar 66 ar, skulle utgöra en lott, lägenheten Stenhagen en annan lott, som, med hänsyn till att densamma vore bebyggd med arrendatorn tillhörigt boningshus, syntes böra hembjudas denne, samt Sörkärrs-

skiftet den tredje lotten. Saluvärdena å dessa tre lotter, af hvilka till den första och den tredje skulle höra egendomens rätt till allmänningstindelning med hälften till hvardera, hafva beräknats till 16,500 kronor för den första, 2,200 kronor för den andra och 15,600 kronor för den tredje lotten.

Tillika hafva uppskattningsmännen väckt förslag därom, att före försäljningen kronan skulle inlösa två nuvarande arrendatorn tillhöriga byggnader, nämligen manbyggnad å Brinkskiftet och lada å Sörkärrskiftet, för tillhoppa 8,000 kronor, eller 7,000 kronor för den förra byggnaden och 1,000 kronor för den senare.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län har i ärendet yttrat bland annat. Lika med uppskattningsmännen funne Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande det vara påtagligt, att egendomen i följd af åkerjordens läge i två nästan jämnstora ägoskiften på jämförelsevis långt afstånd från hvarandra måste vara tung och dyrskött. I anledning häraf och med hänsyn till åbyggnadernas beskaffenhet borde det vara lämpligt att uppdelas och försälja inägorna, hvar emot skogen, på sätt af uppskattningsmännen föreslagits, torde böra åt kronan bibehållas. Men uppskattningsmännens förslag, att lägenheten Stenhagen skulle för sig säljas och hembjudas nuvarande arrendatorn, kunde Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ej biträda. Med hänsyn till området belägenhet och den omständigheten, att där finnes uppfördt ett arrendatorn tillhörigt boningshus, saknades visserligen icke skäl för förslaget, men då den öfriga delen af Brinkskiftet härigenom skulle onödigtvis försvagas och de laga husen därstädes, synnerligast ladugården med rum för flera par oxar och 35 kor, blifva än mera för stora för ägoskiftets behållna åkerjord, ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande det vara klokast att låta hela Brinkskiftet odeladt försäljas. Med denna uppfattning om boställets disposition borde det föreslagna saluvärdet å Brinkskiftet 16,500 kronor höjas med värdet å lägenheten Stenhagen 2,200 kronor eller således till 18,700 kronor. Den föreslagna åtgärden att för kronans räkning inköpa den å Brinkskiftet befintliga manbyggnaden funne Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande sig icke heller kunna förorda. Byggnaden, som innehölle 9 rum och kök, vore redan nu för en brukare af hela egendomen alltför stor och blefve än mera öfverflödigt för en brukare eller ägare af allenast Brinkskiftet. Denne måste, om jordbruket skulle kunna bära sig, själf vara kroppsarbetare och under sådan förutsättning skulle den nuvarande statbyggnaden kunna inredas så, att i densamma bereddes tillräckligt utrymme för bostad såväl åt den blifvande ägaren som åt hans tjänstefolk.

Vid sitt yttrande i ärendet har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande fogat förklaring från egendomens arrendator Johan August Karlsson, att han vore villig för en köpeskilling af 2,200 kronor förvärfva lägenheten Stenhagen, å hvilken handling tecknats vederhäftig borgen för inköpet.

Öfverjägmästaren i Östra distriktet har jämväl uttalat sig för att utskogsskiftet måtte i kronans ägo bibehållas och tilläggas Sörby kronopark samt att egendomen i öfrigt måtte försäljas, därvid han emellertid ifrågasatt, huruvida ej Sörkärrsskiftet lämpligen borde uppdelas uti flera smärre försäljningslotter. Såsom skäl härför har öfverjägmästaren anført, att inägojorden vore belägen inom 3 kilometer från Stigtomta järnvägsstation och att åbyggnaderna vid Sörkärr med undantag af ladugården hade mindre värde.

Domänintendenten i länet har emellertid uti skrifvelse till domänstyrelsen den 28 april 1909 uttalat sig mot en sådan ytterligare uppdelning af egendomen. Domänintendenten har därvid, bland annat, framhållit, att det redan nu funnes tillfälle till inköp af tomter eller egna hemslägenheter från jord belägen alldeles intill Stigtomta station. Ett försök att sönderstycka Sörkärrsskiftet i flera små lotter torde förden skull icke komma att utfalla väl.

Jämväl domänstyrelsen har ansett utskogsskiftet böra för skogsväsendets räkning bibehållas i kronans ägo, därvid styrelsen samtidigt uttalat, att detsamma äfven under förutsättning af egendomens fortsatta utarrendering syntes böra ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Hvad beträffade dispositionen af egendomen i öfrigt delade styrelsen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes därutinnan uttalade uppfattning, såväl beträffande försäljningslotternas omfattning och saluvärden som ifråga om olämpligheten för kronan af de ifrågasatta inköpen af hus å egendomen. Styrelsen funne äfven hvad af domänintendenten anförts gent emot styckning af Sörkärrsskiftet väl grundadt. Domänstyrelsen har slutligen meddelat, att styrelsen i juni 1910 anmodat Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att föranstalta om skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1911 af egendomen med undantag af utskogsskiftet.

Med anledning af hvad i ärendet sålunda förekommit, och då jag delar den ståndpunkt, som i ärendet intagits af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte, i enlighet med hvad domänstyrelsen föreslagit:

dels förordna, att det till egendomen hörande utskogsskiftet skall vid nuvarande arrendeperiods utgång, den 14 mars 1911, ställas under

skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt tilläggas Sörby kronopark;

dels ock i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att, sedan egendomen blifvit genom ägostyckning delad i tre lotter, af hvilka utskogsskiftet skall utgöra en lott, Brinkskiftet en lott och Sörkärsskiftet den tredje lotten, sistnämnda två lotter må hvar för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande på de i nådiga brefvet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1912.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet, af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Erland Falk.
